

לקחה מזב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'מזב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת ויגש ותשס"ז

4:18	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:49	ממצאי שבת
9:04	מזק"ש מג"א
9:40	מזק"ש גר"א
11:59	חצות

שבנו אינם הולכים בדרכי אבות, באיזה פנים ראה בבי"ד של מעלה... והדברים ארוכים. (קול יהודה)

"ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו" (מה, א)
הנה עתה סיפר לנו הכתוב שבחו של יוסף הצדיק, כיון שראה שמסרו נפשם על בנה של רחל, א"כ בא העת שצריך להתודע אליהם, לא הניחם בצער אפי' רגע אחד יותר. כי מסתמא היו יושבים שרים ונכבדים אצלו, והיה צריך לפייס לכל א' וא' שיצא, שצריך לדבר איזה דבר סוד, והוא לא עשה כן, אלא תיכף ומיד, "ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים" לפייס אותם, אלא קרא בקול "הוציאו כל איש מעלי". (מהרי"ל דיסקין)

ספס

אפשר לרמוז על הקץ הזה שנתארך בעוה"ר, וכלו כל הקיצים ואנחנו מחכים, וגם הקב"ה מחכה, ועינינו תלויות לה' עד שיחננו, והוא ית' מצפה אימתי ישוב ירחמנו, ומצטער על שכירתו ועלינו, ומי מעכב, מדת הדין מקטרגת, ובטוחים אנחנו ברחמיו שיפדה שכירתו ועם נחלתו.

וזוהו כונת הפסוק "ולא יכול יוסף" הוא הקב"ה, דיוסף נימי ששה הויות, ובא לרמוז על הגלות הארוך הזה, לדבר על לב בני ישראל, שלא תקצר רוחם מחמת אורך הגלות, דסוף סוף, כיון דהקב"ה מצטער יותר ממנו, סוף דבר, שלא יוכל "להתאפק" בשביל "הנצבים עליו", הם הנצבים לקטרג על ישראל שלא יגאלו, דכל הנצבים לקטרג על ישראל, כאילו נצבים לקטרג על הקב"ה "ויקרא הוציאו כל איש מעלי" המסטיין על הגאולה, "ולא עמד איש אתו" דהיינו שום מקטרג לא עמד "בהתודע יוסף" שהוא הקב"ה "עם אחיו" הם ישראל השכינה. (פיתוחי חותם)

"ועתה אל תעצבו" (מה, ה)
אין ועתה אלא תשובה (ב"ר כא) יוסף רמו לאחיו כי עליהם לעשות תשובה אבל בתנאי שהתשובה לא תהיה ח"ו מתוך עצבות רק מתוך שמחה. (תורת אבות)

והאותיות המיותרים הם "בי", "נא" "אל" "כי", והוא בסדר השם הקודש היוצא מר"ת "במה יזכה נער את ארחו לשמור כדבריד" והבו, (רמזי תורה שבש"ת "אמרי נתיבים"). (בעש"ט על התורה (מקור מים חיים))

ספס

במד"ר – (צ"ג, ו) אמר ר' סימון, בנימוסין שלנו כתיב (שמות כב, ב) "אם אין לו ונמכר בגנבתו" – וזה יש לו.

השאלה הזאת נפלאה מאד, מה להם להקשות לו ממה שכתוב בנימוס שלהם, הלא המה חשבו עליו שהוא איש מצרי, ומה לו לאיש מצרי דת ישראל ונימוס ישראל.

וי"ל, כי השבטים לא טענו לדון אותם בדין תורה ודת ישראל, כי מה למצרי דת ישראל. רק טענתם היה לדון אותם שכלי וענין שכלי, הלא גם בעלי דתות אחרות, לא ירחקו מה שהשכל מחייב אותו. כי הנה אנחנו – עם בני ישראל – הגם שאנחנו מאמינים בתורה שהיא אלהית – תורה מן השמים – עכ"ז הלא היא נחמדת גם לשכל אנושי, כמאמר (תהלים יט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב", (משלי ח' ט) "כלם נכוחים למבין וגו'. והנה פה כתבה התורה ענין נגד השכל, "אם אין לו ונמכר בגנבתו" – מי יאבה לקנות אותו, מי יאבה להכניסו בביתו, הלא יגנוב ממנו כל אשר לו בבית. ובע"כ מוכרחים לומר שידמון קונה גם עליו, והטעם כי אצלו לא יגנוב, כי תחלה גנב בעבור שלא היה לו במה לפרנס את עצמו, ומפני דחקו היה גנב, וכבר יש עליו התנצלות גדולה מפי שלמה הע"ה (משלי ו' לו), לא יבוזו לגנב כי יגנוב מלמלא נפשו כי ירעב", משא"כ עתה כאשר יהיה סמוך על שולחנו ויספיק לו כל מחסוריו, למה יגנוב.

זהו טענת השבטים, כתיב בנימוסין שלנו "אם אין לו ונמכר בגנבתו", לא כן בנימין זה הלא יש לו, הלא הוא עשיר, ועכ"ז גנב, וא"כ למה לך לקחות גנב כזה שיהיה עבד בביתך, הלא יגנוב ממך כל אשר יש לך. וא"כ בע"כ מוכח הדבר, שאתה יודע האמת שאינו גנב ח"ו, רק בעלילה באת עליו, והענין נחמד.

(אוהל יעקב – מהרי"ל דיסקין)

"כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי" (מד, לד)

בדרך רמז אומרים המפרשים, כי קריאה כזאת מופנית לכל ההורים, לכל אב מישראל, לחשוב "כי איך אעלה אל אבי" שבשמים, לאחר איו"ש, "והנער איננו אתי", כלומר

פנינים לפרשה

"ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה" (מד, יח)
ראוי לשום לב מה זאת ליהודה, כי מתחילה אמר (פסוק ט"ז) "הננו עבדים וכו' ברצון נפשו, וכשהקל מעליהם ואמר (פסוק י"ז) "אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד", אז כעס "ויגש אליו וכו'.

אמנם השיב יהודה, "מה נאמר לאדוני מה נדבר ומה נצטדק", כי הלא כל זה לא יסכין לנו, כי הלא לא חטאנו לך, ואין צרותינו רק, כי "האלקים מצא את עון עבדך" ממקום אחר, ואין התיקון רק נשוב עד המכה, ולא אל שליח ההשגחה כלמך. והיה בלבד "מכרם בכסף צדיק" (עמוס ב' ו') ועל כן הצדיק את הדין ואמר "הננו עבדים", לא בלבד אנחנו שמכרנוהו, אלא "גם אנחנו", לרבויו את ראובן שלא מכרו (ב"ר פ"י י"ט) "גם אשר נמצא הגביע בידו" שהוא פטור יותר מראובן, שלא אמר (לעיל ל"ז כ"ב) "השליכו אותו אל הבור" כראובן, עם שלטובה כיון, (עין פירש"י שם).

אך כאשר ראה תשובת יוסף "אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד", אז אמר, א"כ איפוא, לא על עון ההוא נהיה הדבר, כי אם שלהיות השלטון הזה בחירי, אין מידו מציל, אז נחרץ נגדו "ויגש אליו יהודה וכו'.

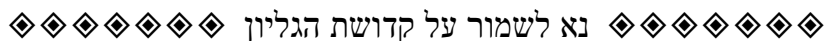
(אלשיך הקדוש, אוה"ח הקדוש)

ספס

ראיתי בשם הריב"ש (הבעש"ט) זללה"ה, דיש לדקדק, דהגשה, היינו שניגש לדבר קשות, ולפי"ז מיותרין תיבת "בי", ותיבת "נא", שהם לשון בקשה, גם "ואל יחר אפך" מיותר תיבת "אל", דאדרבה ראוי לומר "ויחר אפך" ואיני חושש. גם כ' של "כפרעה" מיותר, שהיה ראוי לומר, כי כמוך פרעה, דהיינו, שפרעה הוא איש כמוך, (ב"ר צ"ג ו') שגזור ואינו מקיים, (ישמח משה).

ונראה עפ"י מה שקבלתי ממורי (הבעש"ט), שסגולה נפלאה לבטל הכעס, לומר הפסוק (תהלים קי"ט) "במה יזכה נער את ארחו לשמור כדבריד", היינו לכיון השם הקדוש היוצא מראשי תיבותיו. נמצא לפי"ז, אף שכל עצמו כונתו של יהודה, לעורר מדנים וכעס עם יוסף, אעפ"כ מצד עצמותו, היה רוצה לבטל כעסו, שלא יבוא לכלל כעס באמת, שכל הכועס כו' (זוהר בראשית). ובא בכח סגולה הנ"ל להסיר הכעס מלבו, שלא יהיה פיו ולבו שוין בזה.

וראה והבט, שיהודה בחכמתו, הכניס זה השם בתוך דבריו, שיועיל לבטל כעסו. שהתיבות

”ויקרא הוציאו כל איש מעלי” (שם)

חד אמר: לא עשה יוסף כשורה, אילו בעטו אחד מהם היה מת: אידך אמר: ידע צדקן של אחיו שאין חשודים על שפיכות דמים. (מדרש) הדברים נראין כדברי תימה, וכי לא זכר יוסף איך התנכלו אחיו להורגו, ואיך השליכוהו לבור כדי שימות? איך מסתבר לומר שידע בהם כי אינם חשודין על שפיכות דמים?

ומבאר בעל ”נתיבות שלום” ידע יוסף באחיו שגופם ממוכך כל כך עד שאבריהם עושים מעצמם רק רצון הבורא, כדרך שאמר דוד המלך שלכל מקום שהולך רגליו מריצות אותו לבית המדרש, ואילו לכל פעולה המנוגדת לרצון ה' אבריהם אינם נשמעין כלל וכמו מתאבנים.

ממילא לא שימשו יחסיהם אתו בעבר כגורם להטיל דופי בטהרת נפשם עד כדי להחשידם בשפיכת דם-נקיים. ידע יוסף:

בשעתו רצה כך מסבב הסיבות, כדי שישתלשו מאורעות הגלות, לפיכך מילאו אבריהם את רצון קונם ועשו מה שעשו; ברם, כרגע, כאשר תכנית ההשגחה העליונה הולכת ומתרקמת, היתכן שיזיעו אבריהם למזימת רצח!

”אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו” (מה, ז)

”אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה.. יוסף קטן של שבתים היה ולא היו יכולים אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, לכשיבא הקב”ה ויוכיח לכל אחד ואחד לפי מה שהוא.. על אחת כמה וכמה” (מדרש) ומה קל-והומר יש כאן?

אלא שמעשה מכירת יוסף, תחילתו במחשבה לרעה, אבל סופו שנגמר בכי טוב. הלכך הרי זה כמי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה לו בשר טלה, שבעצם אין בידו חטא. ואף על-פי כן האחים לא יכלו לעמוד בתוכחתו. קל-והומר כאשיבא הקב”ה להוכיח כל אחד ואחד על מה שעשה, וזה כבר בבחינת נתכוין לאכול בשר חזיר וגם עלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה שלא יוכלו לעמוד בפניו.

(מפי רבי בצלאל הכהן מוילנא)

”ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם”

(מה, ח) כרוכים המה שתי המדות – אומר רבי חיים ן' עטר – שהמתגאה שרוי תמיד בחרי אף....

❦

רבי אהרן הגדול מקרלין היה אומר: שמחה אינה מצוה-אף-על-פי-כן מסוגלת היא להביא לכלל קיום כל המצוות כולן; עצבות אינה עבירה - אך היא עלולה להביא לידי כל העבירות שבעולם!

❦

סיפר רבי ברוך-מרדכי מקוידנוב: אבי, רבי שלמה חיים, הוכיחני קשות על העצבות שלי. שאלתי:

והרי לקוי אני במדות גרועות יותר, למה אותה מוכיחני דוקא על עצבות?

ענה לי אבא: על דברים אחרים בטח תחזור בתשובה, לא כן העצבות, יתכן שלעולם לא תחזור... אין ן'ועתהן אלא תשובה – הפטיר רבי ברוך מרדכי – והיה יוסף מזכיר לאחיו, כי מכל החטאים עליהם לשוב תחילה על העצבות....

”ולאביו ושלה כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים” (מה, כג)

”שלה לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו” (רש”י)

וכי נשתבחה מצרים בין, אדרבא, הרי הוא משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. אם-כן קשה, וכי תבן הוא מכניס לעפרים.

אלא, אמרו חז”ל (ב”ב צח, א) ”המתייהר, יינו מחמיץ”. לפי זה מצרים אשר כולה רהב, שכן כך קראה הנביא ישעיה ”ומצרים הבל וריק יעזרו, לכן קראתי לזאת רהב”, (ל, ז), לא יתכן שיהיה בה יין טוב, וודאי לא יין ישן. אכן יוסף שלח לאביו דוקא יין ישן, להודיעו ולהוכיח לו שלא למד ממדותיהם הרעות, ובצדקתו הוא עומד, והא ראייה, שלא החמיץ יינו. אלא שלפי זה, מה שקראו הכתוב ן'מטוב מצריםן, אינו משום שנשתבחה בו הרבה, אלא להיפך, יין ישן הוא יקר המציאות במצרים, וראוי ליחשב ן'מטובן של מצרים. (בשם רבי אברהם אבלי פוסיבילער, ראב”ד וילנא)

”ויפג לבו כי לא האמין להם” (מה, כו)

תמה רבי משה-יחיאל מאזוריוב: וכי היו השבטים חשודין בעיני יעקב לכזב לו, מה גם ללעוג לרש, השרוי בצער עשרים ושתיים שנה?

הוא מוטיב והוא מפרק: אין ן'ויפג לבון אלא מרוב צער. שבודאי האמין יעקב לדבריהם כי יוסף חי, וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, אבל לא האמין שעודנו בצדקו – המצרים השטופים בזימה ימנו עליהם מלך צדיק כמותו! אין זאת אלא שיצא לתרבות רעה... ועל כך היה לב יעקב דוו...!

”אלכה ואראנו בטרם אמות” (שם)

על רבינו מאיר מרוטנבורג, מספר תלמידו הרא”ש, כי מיום שעלה לגדולה לא ראה את אולם יעקב אביו – מסביר ה”חתם סופר” – לא חשש מזה והלך לראות את יוסף. שכן היה יעקב רבו המובהק של יוסף, וכבודו של רב שקול יותר מכבודו של מלך, ואם כן גם עכשיו מחויב יוסף בכבודו ולא יעקב בכבוד יוסף....

”ויבך על צואריו” (שם)

אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, אמרו רבותינו שהיה קורא את ן'שמען (רש”י)

למה קרה ן'קריאת שמען בשעה זו דוקא? רבי יהודה לייב מגור, בעל ן'שפת אמתן, נותן טעם משלו:

שהיה יעקב מתיירא לנפשו פן על-ידי אהבת יוסף יסיט מלבו אהבת הבורא, לכן התדבק בה' עוד בטרם ראה את יוסף – וכה נשכחה מאתו האהבה הגשמית, גם אחרי שבא אליו....

❦

ומה טעם לא התיירא מאהבת יוסף בעבר, למשל, כאשר הלבישו כתנת-פסים? אמר רבי אליהו-אליעזר דסלר, בעל ן'מכתב מאליהון:

כל מה שעשה יעקב בעבר היה בארץ-ישראל, מקום הקדושה, אבל במצרים – שאני! בחששו מפני טומאת ערות הארץ מיאן להסתכן בשום הנאה גשמית, כמו תענוג הבנים, אף שכל כוונתו בתענוג זה לשם-שמים להודות לה' על הטוב אשר גמל אתו....

”ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק” (מו, א)

מדוע לבאר שבע לא נסע בעגלות, כשם שנסע אחר כך משם למצרים, וכדלהלן ן'ויקם מבאר שבע וישאו בני ישראל את יעקב אביהם וכו' בעגלותן. ועוד, משום מה נקט הכתוב שזבח זבחים ן'לאלקי אביו יצחקן, דוקא?

אלא, שיעקב חשש לרדת מצרימה. ואף שהתגעגע לבנו יוסף, היה ירא שמה יטמנו בניו בין הגויים ולא יאבו לשוב לארץ. לכך דבר ראשון נסע בארה שבע לזבוח ן'זבחים לאלוקי אביו יצחקן, ולשאל את פיו האם גם הוא, כ”אביו יצחקן, אסור ביציאה מן הארץ, אם לאו. כיון שכך, סבר יעקב כי כל עוד שלא גמר בלבו כי הוא יורד מצרימה אסור לו להשתמש בעגלות, אשר פרעה שלח לו אותם לשם ירידה למצרים בלבד, שהרי הוא שואל שלא מדעת בעליםן. רק משקיבל את תשובת הקב”ה ן'אל תירא מרדה מצרימהן, נאות יעקב לנסוע ן'בעגלות אשר שלח פרעהן. (רבי משה מרדכי אפשטיין)

”אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה” (מו, ז)

הבטחה והוראה מצינו כאן. הבטחה בנוגע לירידה – שהקב”ה ירד עמו מצרימה, וישמרהו לבל יתערבו בקרב המצרים. והוראה ביחס אל העליה – שלא ידחוק את הקץ ולא יעלה מעצמו ומדעתו מן הארץ, עד שתגיע השעה שתתקיים ן'ואנכי אעלך גם עלהן, זו היא הסיבה שלא מצינו בתורה שום רמז להתעוררות כל שהיא של ישראל ובניו לשוב לארץ אבותיהם. משום שלא רצו להמרות פי ה', אשר הורה להמתין עד שיעלה אותם לכן בני אפרים, אשר חז”ל מספרים כי דחקו את הקץ וניסו לצאת בטרם זמנם, קמו עליהם המצרים והרגום.

גם מגלות בבל מצינו איסור לעלות טרם הזמן, שנאמר ן'בבלה יבואו ושמה יהיון. ושמה דוקא בגלות מצרים וגלות בבל, שהקב”ה קבע את עיתם. בגלות מצרים – ן'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנהן, ובגלות בבל – ן'כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכםן. לכן כל העולה לארץ ישראל עובר על עשה. אבל בגלות האחרונה, שלא נתגלה קיצה, כל יום זמנו הוא. אלא שאיסור ן'שלא יעלו ישראל בחומהן קיים, לבל יעלו בדרך מלחמה, אבל עולים הם בדרך שלום. (רבי יחזקאל אברמסקי)

”ובני בנימין בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מופים חופים וארד” (מו, כא)

חז”ל אמרו שבנימין קרא לכל בניו על שם יוסף אחיו. בלע – שנבלע בין האומות, בכר שהיה בכור לאמו, אשבל – ששבאו קל, וכו'. הרי לנו שבמשך כל אותן שנים ארוכות שנולדו לו עשרת בניו, היתה דעתו של בנימין נתונה לצרותיו של יוסף אחיו הנעדר. אף פעם לא התרגל למצב, ואף לרגע אחד לא הסיח מחשבתו ממנו, עד שאת כל בניו היה קורא על שמו. ללמדך, עד כמה גדול הוא שיעור ההשתתפות בצער היחיד והכלל.

”ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גושנה” (מו, כח)

כתב רש”י – ומי”א ן'להורות לפניון – לתקן לו בית תלמוד, שמשם תצא הוראה – ב”ר צ”ה ג'.

לימוד מוסר מזה, כל פעולה שאדם עושה, ראשית דבר יראה בפעולה זו, להבין ענין לצורך גבוה. כמו, מי שזוכה לבנות בית,

יציר במחשבתו בתחלה, איזה חדר בבית שיהיה מוכן לו, להיות סגור שם לתורה ולתפלה ולהתבודדות, ומקום מוכן בית ועד לחכמים, ואח"כ יציר ענינים המצטרפים לו, וכן יעקב, שלח מתחילה לתקן לו "בית תלמוד".

"אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך" (מו, ט)

"הפעם" – פעם אחת ולא יותר – מברר ה"כלי יקר".

כי מקודם חי יעקב חיי צער, וחשוב כמות, והחשוב כמות דומה כאילו בכל יום הוא מת מחדש. לא כן עכשיו אחרי הבשורה שחזר להיות איש חי, ושוב אינו מיועד רק למיתה אחת....

"ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חיי" (מו, ט)

קשה, הרי אמרו במסכת ברכות (יט) לעולם אל יתח אדם פיו לשטן, ואיך יעקב אבינו התבטא בלשון שכזו על עצמו?

ברם, חז"ל אמרו על פסוק קודם, שאותה שעה היה יעקב עומד ואומר קריאת שמע. והנה בכל יום כשהיה קורא שמע ומגיע ל"וואהבת את ה' אלקיך.. ובכל נפשך", והיה צריך למסור נפשו למען ה', לא היה יכול לכוין בשלימות ובתום לב הראוי, שכן הקב"ה הבטיחו שיעמיד בחייו י"ב שבטים, ואחד הרי היה חסר לו, אם-כן כיצד יכול למסור נפשו כל עוד אין המנין הזה שלם. רק עתה משנוכח לראות כי יוסף חי, וכבר אין לו מה לדאוג אודות מנין בניו, שוב יכל לכוין ב"ובכל נפשך" על מסירת נפש באמת ובתמים. לכך תיכף שגמר קריאת שמע אמר ליוסף, "אמותה הפעם", כלומר, מעתה יכול אני למות על אהבת ה' ולכוין את לבי למסירת נפש – "אחרי ראותי את פניך כי עודך חיי".

"כי תועבת מצרים כל רועה צאן" (מו, לד)

סח רבי יצחק מאיר מגור: שכל חפצם להתבלט במעשיהם ולמצוא חן בעיני הגויים, כדי לרכוש מעמד חשוב ביניהם. ואילו יוסף הצדיק, מדה אחרת היתה בו, ידע שרועי צאן הם תועבת מצרים, מיד נחפו וסיפר לפרעה שאחיו הם רועי צאן... מעשי אבות – סימן לבנים..

"ויאמרו אל פרעה רעה צאן עבדיך גם אנחנו גם אבותינו. ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך" (מו, ג-ד)

גלות ועקירת בית קשה היא מאוד עבור כל אדם, אלא שאם פרנסתו היא במסחר אין הדבר בבחינת אסון עבורו, כי בכל מקום יוכל למצא את מחייתו. לא כן האיכר העובד את אדמתו, עבורו גלות היא קשה מנשוא, כי את כל מטה לחמו הוא מאבד. היא הנותנת שבני ישראל בכל מקומות פזוריהם הרבו לעסוק דוקא במקח וממכר וכדומה, ולא בעבודת האדמה, בשל היותם גולים מגלות אחת לגלות אחרת. ובאמת, מי יודע מה היה קורה אלמלא כן, אם לא היו רבים מוכרים את אמותם תורות השארנים במקום מגוריהם.

משום כך אמרו שבטי י"ה לפרעה "רעה צאן עבדיך", ולמה, כי "לגור בארץ באנו", לגור

באנו ולא להשתקע, לכן איננו יכולים להתעסק בעבודת האדמה, כי אם בגידול הצאן.

"ויביאו את מקניהם אל יוסף... וינהלם בלחם" (מז, יז)

גבי משפחתו נאמר לעיל "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו", ולהלן שוב הוא אומר לאחיו "אנכי אכלכל אתכם", ואילו במצרים נאמר "וינהלם בלחם".

ברם, יהודי קשה עורף הוא בטבעו, ולא ימכור את תורתו ונשמתו בעד נזיד עדישים, אפילו לא עבור פת לחם. את היהודי הרעב ניתן אפוא רק "לכלכל", אך לא "לנהל". לא כן המצרים הרעבים, אשר למען פת לחם היו מוכנים לתת כל אשר להם, "בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמורים", ואמרו במדרש שאף נאותו למול עצמם כדרישת יוסף. לכך יאה להם הלשון "וינהלם בלחם".

(רבי זלמן סורוצקין)

מדרשי חכמים

... ורבי אברהם השיב ואמר, כי זה תמוה אי"כ למה לא הזכיר הכתוב הפלא שנעשה עמה (יוכבד) שהולידה משה והיא בת מאה ושלושים שנה ולמה הזכיר דבר שרה שהיתה בת תשעים... אבל אומר לך דבר שהוא אמת וברור בתורה. כי הניסים הנעשים על ידי נביא שיתנבא בם מתחילה או מלאך נלה במלאכות השם יזכירם הכתוב. והנעשים מאליהן לעזור הצדיק או להכרית רשע לא יוזכרו בתורה או בנביאים. וזהו זהב רותח יוצק בפי החכם הזה ממה שהשיב על רבותינו בענין פנחס וזולתו במקומות הרבה. ולמה יזכירם הכתוב?! כל יסודות התורה בניסים נסתרם הם. ועם התורה אין בכל ענינו רק ניסים ולא טבע ומנהג. שהרי יעודי התורה כולם אותות ומופתים, כי לא יכרת וימות בטבע הבא על אחת מן העריות או האוכל חלב. ולא יהיו השמים כברזל בטבעם מפני זרעו בשנה השביעית וכן כל יעודי התורה בטובות ההם. וכל הצלחת הצדיקים בצדקתם וכל תפילות דוד מלכנו וכל תפילותנו ניסים ונפלאות אלא שאין בהם שינוי מפורסם בטבעו של עולם כאשר הזכרתי זה מכבר.

"כי עבדך ערבי" (ויגש אליו יהודה)

"ויגש אליו יהודה" זה שאמר הכתוב "בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך" (משלי ו') בשעה שביקש הקב"ה ליתן את התורה לישראל אמר להם: התקבלו תורת? אמרו לו: הן, אמר להם: תנו לי ערב שתקיימו אותה. אמרו לו: אברהם יצחק ויעקב יהיו ערבים. אמר להם: אבותיכם הם בעצמם צריכים ערבים, אברהם אמר "במה אדע" (בראשית ט"ו) יצחק אהב את עשו שהוא שונאי שנאי "ואת עשו שנאתי" (מלאכי א') ויעקב אמר "נסתרה דרכי" (ישעיה מ'). אמרו לו: בנינו יהיו ערבים שלנו. מיד קבלן הקב"ה ונתן את התורה לישראל שנאי: "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (תהלים ח'), לפיכך כשישראל מבטלים את התורה - הקב"ה פורע מן הערבים שנאי: "ותשכח תורת

אלוקיך אשכח בניך גם אני" (הושע ד') מהו "גם אני"? אמר הקב"ה: אף אני מצטער עליהם שאני מפסידן שהם אומרים בכל יום "ברוך ה' המבורך לעולם ועד", הוי אומר "אם ערבת לרעך". ואף יהודה לפי שהיה ערב של בנימין לפיכך לא עמד מכל השבטים כנגד יוסף אלא יהודה שנאי: "ויגש אליו יהודה".

הליכות והלכות

מדיני תעניות ציבור

חז"ל בזמן הנביאים תקנו ארבעה ימי צום על חורבן בית המקדש. בלשון חז"ל צום הרביעי שזה יז' בתמוז שחל בחודש תמוז שהוא רביעי מניסן, צום החמישי זה תשעה באב, צום השביעי זה צום גדליה בג' בתשרי וצום העשירי זה צום עשרה בטבת שחל בחודש עשירי מניסן. צומות אלו מתחילים מן הבקר (חוץ מתשעה באב) עד צאת הכוכבים וחייבים בו כל העם אנשים ונשים חוץ מחולים וזקנים (עי"פ הוראות רב). אכחנו נדבר פה מדיני שאר צומות חוץ מתשעה באב ששם יש חומרות מיוחדות.

בימי הצום מותר ברחיצה, בנעילת נעלים ותשמיש המטה רק אסורים באכילה ושתיה בלבד.

כאמור מתחיל הצום בבקר אולם כיון שבדרך כלל כשאדם הולך לישון בלילה וקם רק בבקר ולכן למעשה נחשב כאילו קיבל את הצום בשינה ולכן מי שרוצה לקום מוקדם קודם עלות השחר ע"מ לשתות או לאכול עליו לעשות תנאי לפני השינה שאינו מקבל הצום בשינה וכן יוכל לקום בלילה ויוכל לשתות או לאכול ויש שהתירו לפי דעת האשכנזים לשתות ואפילו לא עשה תנאי זה ומ"מ גם לדעתם ראוי לעשות את התנאי (סימן תקס"ד) ולאכילה לכל השיטות צריך תנאי.

רחיצת הפה בבקר: מצד הדין אסור לרחוץ את פיו בבקר אולם כתב המ"ב שבמקום צער יש להתיר ע"י שוריד ראשו שלא יבלע מים ורק כך מותר ודווקא אם יש לו צער בלי רחיצה (סימן תקס"ז).

אבל מותר לטעום תבשיל לבדוק אם חסר מלח ובלבד שיפלוט מיד את מה שטעם וגם זה רק עד כמות רביעית. אם צריך לבלוע גלולה מותר בלי מים וכן מותר לשתות תרופה מרה בלי טעם אבל עם טעם אסור (כמובן מדובר בחולה שחייב בצום).

לגבי עישון סגריות יש מחלוקת בין האחרונים ופסק המ"ב להתיר בצנעה לאחר חצות ויש שהתירו אפילו קודם חצות בלי הגבלה.

שכח ואכל בכל זאת ישלים וימשיך בצום ואם אכל פחות מכזית יוכל לומר עננו בתפילתו ואם אכל יותר מכזית לא יאמר עננו.

מנהג הספרדים שאומרים עננו בתפילת לחש גם בשחרית וגם במנחה. מנהג אשכנזי שרק שליח ציבור אומר בשחרית, ורק בתפילת מנחה אומרים גם הקהל את תפילת עננו.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

משל ונמשל

משל: מסופר על עני אחד אשר פרוטה לא היתה מצויה בכיסו ומועד חתונת בנו הולך וקרב. קם העני ונסע אל אחיו העשיר. ישב אצלו זמן ארוך, אבל האח העשיר לא נע ולא זע. פקעה סבלנותו של העני ושאלו: אחי היקר עד מתי אשב כאן הן מועד החתונה קרב ובא? ענה לו האח העשיר: אלו טענות יש לך עלי? מה אני חייב לך? ענה לו העני: מה השאלה הלא אח אתה לי! ענה העשיר: אם כך, אינני יותר אחיך, אני מותר על כך. קם העני ונסע אל אביו וסיפר לו את המעשה שאמר לו אחיו שהוא אינו יותר אחיו. נענה האב ואמר: חזור אל אחיך ואמור לו אם הוא מותר עליך כאח – הריני מותר עליו כבן ואינני רוצה להיות אביו...

ונמשל: בשעה שישאל שרויין באחדות ומתנהגים כאחים אזי הם זוכים שהקב"ה מתייחס אליהם כאבא "אב רחמן מלא רחמים". אמנם בשעה שהיתה ביניהם שנאת חנם אמר הקב"ה: "אלך ואשובה אל מקומי". אינם אחים? אם כן אף אינו האב ח"ו. וזהו שאחז"ל שביהמ"ק חרב על שנאת חנם. ובתיקון חטא זה, שעדיין שטן מרקד בינינו, נזכה לבנין ביהמ"ק בב"א.

מעשי חכמים

הגרי"ה קניבסקי הכריע לקיים את החתונה במועדה כדי שהחתן לא יתפלל על חותנו שימות
"ותחי רוח יעקב אביהם" (מה, כז)

המקלט משתחררים רק במות הכהן הגדול, 'אמותיהן של כהנים היו מספקות להם מחיה וכסות, כדי שלא יתפללו על בניהן שימותו. גם בנידוננו, פסק הגרי"ח קניבסקי, אם נעב את החתן מלישא את כלתו, בשל מחלת האב, הרי הוא יתפלל בסתר ליבו על חותנו ש.. ימות. ומי שאומר שאצלו זה לא יקרה, והוא לא יתפלל כך, הרי הוא דובר שקרים, כי אם המשנה אומרת שגולים יתפללו על הכהנים הגדולים שימותו, הרי שמדובר במציאות בנפש האדם, שאי אפשר להילחם נגדה.

הגעתי בעצמי לביתו של האבא, כדי לשכנעו בדבר, וכיוון שלא יכולתי לומר לו את דברי הגרי"ח – מסיבות מובנות... – אמרתי לו רק שכדאי מאוד שבתו תתחתן במועד שנקבע, כי אם עד היום רק היא התפללה עליך שתבריא, הרי שלאחר החתונה גם חתנך יצטרף לתפילה זו, והרווח יהיה כולו שלך. האבא השתכנע בס"ד, והחתונה נערכה במועדה בשעה טובה ומוצלחת.

(עלינו לשבח עמי תקא, תקכב)

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

שאלה קורעת-לב הגיעה אליי מכלה שזמן נישואיה ניקבע ליום פלוני. כלה זו מתגוררת עם אביה האלמן, והנה בבוקר לא-בהיר אחד מקבל האבא הודעה על מחלה קשה המקננת בגופו רח"ל. אי-לכך הוא מבקש ממנה לדחות את זמן נישואיה בשנה, והסביר לה שכיון שהיא מסייעת לו בכל צרכיו, במשך כל שעות היממה, הרי שאם תעזוב אותו, ותעבור לביתה החדש, לא יוכל להסתדר בכוחות עצמו, במיוחד לאחר שחלה במחלה הקשה.

הבת באה אליי ושאלה כיצד עליה לנהוג. לשאלתי 'ימה היא תגובתו של החתן, הישיבה שתגובתו היתה היתגישי לרב, ומה שיאמר לך – כך נעשה'. ישראל עם קדושים.

משעיינתי בסוגיה היה נראה לי שאכן יש צדק בטענותיו של האבא, והיא צריכה להשהות את זמן נישואיה. מדובר באשה צעירה, שעדיין לא הגיעה לגיל 20, כך שעוכב של שנה לא יעלה ולא יוריד; היא גם אינה מצוה על פריה ורביה, עוד שבמצוות כיבוד אב ואם היא מחוייבת מן התורה.

יתירה מכך. הסיבה שאשה נשואה פטורה ממצוות כיבוד אב ואם, היא, מפני שרשות בעלה עליה, כדברי הגמרא בקידושין, וכיוון שבשלב זה היא איננה נשואה, ממילא יש עליה חיוב גמור של מצוות כיבוד הורים.

חשבתי אפוא להשיב לכלה שתציית לאביה ותדחה את זמן הנישואין. אבל בכל אופן כיוון שכל ענייניהם של חתן וכלה – ענייני שמים הם, הצעתי הדברים גם בפני גיסי הגאון רבי חיים קניבסקי.

הגרי"ח אמר שאמנם הסברות הנ"ל הן נכונות אליבא דהלכתא, וכך צריך לנהוג מצד הדין, אבל למרות הכל הכריע אחרת, וזאת על פי המשנה במסכת מכות, (פרק ב' משנה ו') האומרת שהרוצחים בשגגה שגלו לערי

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יב סבת	יא סבת	י סבת	ט סבת	ה סבת	ז סבת	ו סבת
רבי חיים חביב דוד בתרון מח"ס תוקפי של נם שקיעה 4:39	רבי יהושע שרביאני מוקני המקובלים	רבי נתן מברסלב	עזרא הסופר		רבי שלמה לניאדו מח"ס בית דינו של שלמו	רבי יחזקאל הלברשטאם משנינוא מח"ס דברי יחזקאל שקיעה 4:34

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה